

İBN ARABÎ MÜTERCİMLERİ ÜZERİNE BİYO-BİBLİYOGRAFİK BİR DENEME (1928-2007)

Yusuf Turan GÜNAYDIN *

Özet

İbn Arabî Mütercimleri Üzerine: Biyo-Bibliyografik Bir Deneme (1928-2007)

Harf Devrimi (1928)'den 2005 yılına kadar İbn Arabî ve Ekberîlikle ilgili eserlerden Türkçeye tercüme edilen kitapları kapsayan bu bibliyografya; tercüme, çevrimyazı ve sadeleştirme (dil güncelleme) çalışmalarını konu almaktadır. Bibliyografyada mütercimler öne çıkarılmış ve biyografileri verilmiştir. Bibliyografyaya İbn Arabî'nin Türkçeye tercüme edilen eserleri, Ekberî sufi ve müelliflerin eserleri, İbn Arabî etrafında oluşmuş kültür üzerine çalışmalar yapan araştırmacıların eserleri dahil edilmiştir.

Anahtar kelimeler: İbn Arabî, Ekberîlik, Tasavvuf Edebiyatı, Bibliyografya, Tercüme.

Abstract

Translators of İbn 'Arabî: Bio-Bibliographic Essay (1928-2007)

This bibliography covering the books translated from the books on İbn 'Arabî into Turkish from the Reform of the Tk Alphabet (1928) until 2005 takes the studies on translation, transcription and simplification as the subject. In the bibliography the translators are particularly prominent with their biographies. The books of İbn 'Arabî translated into Turkish, books of Akbarî sufis and authors and books of those investigative writers conducted studies on Akbarî culture have been incorporated into study.

Key words: İbn 'Arabî, Akbariyya, Literature of Sufism, Bibliography, Translation.

İbn Arabî yüzyıllar boyunca çok ilgi gören bir sûfî olmasına rağmen Türkiye'de eserleri ve hakkında yazılanlarla ilgili bibliyografik bir çalışma yapılmamıştır.¹ Genelde tasavvufî tercüme, özelde de İbn Arabî'nin eserlerinden ve Ekberîlik üzerine yabancı dillerdeki araştırma çalışmalarından yapılmış tercüme alanı meçhul mütercimlerle doludur. Birçok mütercim tahsil ve tercüme ettikleri metnin diline vukufiyetleri hakkında ne yazık ki kafamızda herhangi bir fikir oluşturma imkânımız bulunmamaktadır. Eğer eserin asıl metnini elde etmemiz mümkün değil veya mümkün olsa bile o dili bilmiyorsak karşılaştırma imkânından da mahrum kalacağız demektir.

* Dr.

1 İbn Arabî kendi eserlerinin bir listesini *el-Fihrist* adlı eserinde vermiştir. Ayrıca Bursalı Mehmed Tâhîr'in *Terceme-i Hâl ve Fezâil-i Şeyh-i Ekber Muhyiddîn Arabî* adlı eserinde geniş bir liste yer almaktadır. Bu alanda en geniş çalışmayı Osman Yahya *Müellefâtü İbn Arabî* (Kahire 1992) adlı çalışmasıyla yapmıştır.

Bibliyografyayı Oluşturan Tercümeleler

Mütercimleri öne çıkararak hazırladığımız bibliyografya Harf İnkılâbından bu güne kadar Türkçeye tercüme edilmiş İbn Arabî'nin telif eserleri ile hakkında yazılan eserleri kapsamaktadır. Çalışmamızda üç tercüme türü tespit edilmiştir:

- a. Türkçeye başka bir dilden yapılan aktarmalar
- b. Çevrimyazılar
- c. Sadeleştirmeler.

Bir mütercimın Türkçeye başka dillerden yaptığı 'çeviri'leri göstermek için "Tercüme", Osmanlı alfabesinden yeni Türk harflerine yapılan aktarmalar için "Çevrimyazı", Osmanlıcası 'her kesimden okuyucunun anlayabilmesi' veya benzeri bir amaçla hafifletilen metinler için ise yaygın olarak kullanıldığı gibi "Sadeleştirme" adlandırmasını kullandık. Çalışmamızda sadece kitap olarak yayınlanan tercümeleler değil, bir kısım dergilerde bazen bir girişle birlikte makale olarak yayınlanmış çoğu ufak çaplı risaleler / metin neşirleri de yer almaktadır. Tercümeleler hakkında yazılmış eleştiri ve tanıtım yazıları da her eserin sonunda gösterilmeye çalışılmıştır. Böylece 1928'den 2007 yılı ortalarına kadar İbn Arabî ve etrafında oluşan kültürle ilgili Türkçeye yapılmış tercümelelerin geniş bir bibliyografyası sunulmuş olacaktır.

Söz konusu tercümeleler başta İbn Arabî olmak üzere yolunu takip eden Ekberî şair ve müelliflerden, Ekberî olmasa bile İbn Arabî ile ilgili araştırmaları bulunan yazarlardan yapılmıştır. Dolayısıyla tercümeleler İbn Arabî'nin eserleri, eserlerinden yapılmış seçmeler, eserlerine yapılmış şerhler, İbn Arabî'yi izleyen şair ve müelliflerin eserleri, İbn Arabî ile ilgili araştırmalar gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır.

Bibliyografyaya İbn Arabî merkezli olarak vahdet-i vücud anlayışına karşı yazılmış bir kısım eleştiri kitapları da dahil edilmiştir. Burada ilk akla gelen isim şüphesiz İbn Arabî'yi tekfire kadar varan İbn Teymiyye (1263-1328)'dir. Onun bu alanda kaleme aldığı iki eserinin tercümesi de Türkçedeki İbn Arabî literatürüne dahildir. Ayrıca Sa'deddîn Taftazânî (1322-1390)'den yapılmış vahdet-i vücûd konulu ufak bir tercümelele de bunlara eklemeliyiz.²

İlk İbn Arabî Tercümeleleri

Öncelikle Cumhuriyet Türkiye'sinde İbn Arabî'nin eserlerinden yapılmış veya

2 İA'nde eser, "İbn 'Arabî'nin Fusûs al-hikam aleyhinde bulunanlara karşı reddiyesi" olarak tanıtılır. Bk. C. A. Storey, "Teftâzânî", *İslâm Ansiklopedisi*, MEB. Yay., İstanbul 1979, c. XII/1, s. 120.

Osmanlı döneminde tercüme edilmiş olduğu hâlde çevrimyazı yoluyla yeni harflere aktarılmış ilk tercüme eserlerin hangileri olduğuna bir göz atmak gerekir.

Hemen belirtilmesi gereken bir husus da; Osmanlı döneminden beri İbn Arabî'den yapılmış birtakım tercümelerin gerçekten ona ait olup olmadığıdır.³ İbn Arabî'ye nispet edilen rüya tabiri, cifr ve havâsla ilgili bazı eserleri bu kapsamda saymalıyız. Ayrıca *Dürr-i Mekkûn* ve *Şeceretü'l-Keon* adlı eserlerin İbn Arabî'ye aidiyeti de şüphelidir. Son zamanlarda Osmanlı döneminde Türkçeye tercüme edilmiş ve üzerine İbn Arabî takipçilerince birkaç şerh yazılmış *Risâle-i Ahadiyye*'nin de Abdullah b. Mes'ûd Balyânî (ö. 1288) adlı bir Ekberî büyüğüne ait olduğu anlaşılmıştır.⁴ Yine de sadece *nispet* yoluyla da olsa İbn Arabî'ye ait kabul edilegelen eserler bu bibliyografyaya dahil edilmiştir. *Şeceretü'l-Keon*'den şeytanla Peygamberimiz arasında geçen bir diyalogun iktibasıyla oluşturulmuş ufakık bir risale de Türkiye'de -belki de- en çok basılan kitapların başında gelir. Bu kitapçık kimi zaman Gazâlî'den aynı konuda yapılmış bir iktibasla birlikte basılmaktadır ve yakın zamanlara kadar halk arasında en çok okunan kitaplardan biridir.

Çalışmamız 1928 sonları, yani Harf İnkılâbını müteakip Türkçeye tercüme edilen eserleri kapsıyorsa da İbn Arabî ve muhiplerinden yapılmış tercümelerin hemen o tarihte başlamadığını görmekteyiz. Bu alandaki tercümelerin 1931 yılında başladığını söyleyebiliriz. Çünkü yeni harflerle basıldığını tespit edebildiğimiz ilk tercüme; M. Şakir Çörüş (1874-1958)'e aittir: *Tabir-nâme-i Muhiddin Arabî*. Her ne kadar İbn Arabî'ye ait olduğu şüpheli bir eser de, oldukça geniş bir okuyucu kitlesi arasında ilgi gören rüya tabiri alanında bir eser olması bakımından Harf Devriminden yaklaşık üç yıl sonra basılmış olması şaşırtıcı değildir.

Çörüş'ün tercümesinden sonra Süleyman Tefvik Özzorluoğlu (1860-1939)'nun yine aynı alandaki *Muhiddin-i Arabî'nin Düş Tabir-nâmesi* adlı tercümesine rastlıyoruz. Bu tercüme 1933 yılında basılmıştır.

İbn Arabî'ye ait olduğu kesinlik taşıyan eserlerden yapılmış ilk tercüme ise Mustafa Rahmi Balaban (1888-1953)'a aittir. Bu çalışma İbn Arabî'nin *Nakşü'l-Fusûs* adlı eserinin *Fusûs Nakşî* adıyla tercümesidir ve 1947'de basılmıştır.

3 Bu hususta bk. M. Erol Kılıç, "İbnü'l-Arabî, Muhyiddin", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1999, c. XX, s. 514.

4 Ali Vasfi Kurt, Balyânî'nin metnini neşretmiş ve bu neşre yazdığı kapsamlı girişte asıl adı *Kitâbu Vahdeti'l-Mutlaka* olan eserin İbn Arabî'ye değil, Balyânî'ye ait olduğunu göstermiştir. Bk. Balyânî, *Mutlak Birlik*, haz.: Ali Vasfi Kurt, İnsan Yay., İstanbul 2003, ss. 13-100.

Bu ilk üç tercümeden başka '50'li yılların sonlarına kadar yapılmış tercüme-leri de ilk tercüme olarak kabul edebiliriz. Cemal Bardakçı (1889-?)'nin Osmanlı devri mütercimlerinden Miralay Ferdî Receb'in tercümesi üzerinde gerçekleştirdiği kısmî sadeleştirme çalışması İbn Arabî'ye mal edilen *Risâle-i Ahadiyye*'nin tercümesidir ve 1948'de basılmıştır. Onu takiben İbrahim Aşkî Tanık'a (1874-1977) ait *Fütûhât*'ın "Marifet" bölümünün tercümesi gelmektedir ve 1955'te basılmıştır.

İbn Arabî'nin bazı eserlerini tercüme edenlerden Cumhuriyet döneminde daha popüler olmuş isimler Mehmet Nuri Gencosman (1897-1976), Selâhattin Alpay (1910-?) ve Abdulkadir Akçiçek (1933-1989) ise de bu mütercimlerin eserlerinin ilk basım tarihleri 1950 sonrasına rastlamaktadır. Gencosman'ın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından defalarca basılmış ünlü *Fusûsu'l-Hikem* tercümesinin ilk basımı -Millî Kütüphane kayıtları bizi yanıltmıyorsa- 1952'dir. Selâhattin Alpay'ın *Fütûhâtü'l-Mekkiyye* adıyla yayınlanmış kısmî *Fütûhât* tercümesi ise 1971 basım tarihini taşımaktadır. Türkiye'de en çok tasavvuf kitabı tercüme eden mütercimler arasında yer alan Akçiçek'in İbn Arabî'den yaptığı üç tercümeden en eski basım tarihli olanı *Şeceretü'l-Kevn*'dir ve ilk baskısı 1968'de yapılmıştır.

İbn Arabî tercümeleriyle ilgili hatırlatılması gereken bir husus da bu alan-daki tercüme-lerin bir kısmının Osmanlı döneminde yapılmış tercümelere da-yanıyor oluşudur. Özellikle *Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'den yapılan bölüm tercüme-leri yaygındır ve bu gelenek günümüzde de sürmektedir. Bu eserden yapılan ter-cümeler *Âdâbü'l-Mürîd* ve *Mehâsin-i Ahlâk* adlarıyla Ahmed Muhtar; *Neb'a-i Mahabbet* adıyla Ömer Lütfi Efendi [?]; 184. bab Şeyh Mustafa Efendi [?]; 560. bab, Kaymakam Osman Bey [?]; *Tuhfetü's-Sefere ilâ Hazreti'l-Berere* adlı eseri Mehmed Sâlim [?] tarafından tercüme edilmiştir.⁵

Kitap ve Makale Künyeleri

Bibliyografyaya giren kitapların künyelerinin olabildiğince ayrıntılı olmasına çalışılmıştır. Künyeler mütercimlerin soyadlarına göre alfabetik olarak düzen-lenmiştir. Önce mütercimlerin kısa biyografileri verilmiştir. Birçok mütercim-in ise biyografisine ulaşamamıştır. Biyografisine ulaşamayan mütercimler (...) biçiminde gösterilmiştir.

Künyelerde sırasıyla; kitap adı, yazarı, yazarın doğum-ölüm tarihi (yaşı-

5 Bk. *Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası (Arap, Ermeni ve Yunan Alfabeleriyle) 1584-1986*, Millî Kütüphane yayını CD; M. Mustafa Çakmaklıoğlu, "Klasiklerimiz/X: el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye", *Tasavvuf*, Yıl: IV, Temmuz-Aralık 2003, sayı: 11, s. 427.

yorsa sadece doğum tarihi), yayınevi veya basımevi, basım yeri, basım tarihi, sayfa sayısı, hangi dilden tercüme edildiği belirtilmiştir. Altına da tespit edilebilmişse hakkında yazılan eleştiri veya tanıtım yazıları kaydedilmiştir. Eğer künye bir dergide yayınlanmış metin neşri ise; eserin adı, müellifi, müellifin doğum-ölüm tarihi, yayınlandığı dergi, derginin cildi veya yılı, yayınlandığı ay, yayın yılı, sayı/sayfa numaraları ve hangi dilden tercüme edildiği belirtilmiş, hemen peşinden de neşrin makale olarak tam künyesi verilmiştir.

Künyelerde hangi dilden tercüme edildiğinin belirtildiği kısımda eserin özgün adı tespit edilebilmişse gösterilmiş, eser zaten özgün adıyla yayınlanmışsa buna gerek duyulmamıştır. Ayrıca eser birkaç mütercim tarafından tercüme edilmişse aynı bölümde diğer mütercimler de gösterilmiştir. Eserin hangi dilden tercüme edildiği sadece tahminî olarak tespit edilebildiğinde, o dilin kısaltmasından hemen sonra boşluk bırakılmadan soru işareti konulmuş (ör. Arapçadan?); hangi dilden tercüme edildiği kesin olarak bilindiği hâlde özgün adı tespit edilememişse o dilin kısaltmasından sonra iki nokta üst üste konularak bir boşluktan sonra soru işareti konulmuştur (ör. Arapçadan: ?).

Bazı künyelerin sonlarında kısa bibliyografik notlara da yer verilmiştir.

On yedi mütercimin biyografilerine ulaşamamıştır. Bu mütercimlerden bir kısmının tahsil durumu hakkında bazı bilgiler varsa da hiçbirisinin doğum tarihi ve yeri ansiklopedik-biyografik kaynaklarda yer almamaktadır. Mütercim biyografileri için ulaştığımız kaynakların bir kısmını dipnotlarda gösterdik. Bir kısım mütercimlerin biyografilerini sadece yayımlanmış kitaplarının arka veya iç kapaklarında bulabildik. Yayınlanmış kitaplara girmemiş, fakat internet sitelerinde bulunan birkaç biyografinin dipnotunda ise bu sitelerin adreslerini gösterdik. Daha çok akademisyen bazı mütercimlerle email yoluyla yazışarak iletişim kurduk ve bu yolla biyografilerini tespit ettik.⁶ Çalışmamızda elli iki İbn Arabî mütercimi tespit edilmiş durumdadır.

BİBLİYOGRAFYA

AHMED REMZİ (...):

Tercüme:

Ayet ve Hadis-i Şeriflerde İmam Gazalî ve Muhiddin-i Arabî'den Şeytanın Hileleri, Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî [1058-1111] - İbn Arabî [1165-

6 Bu husustaki e-mailerimizi cevaplandırma nezaketinde bulunan Mehmet Demirkaya, Bekir Tatlı ve Tahir Uluç'a çok teşekkür ederim.

1240], Kamer Neşr., İstanbul 1987; 2. b.: 1991, 32 s. (Arapçadan?).

AKÇIÇEK, Abdulkadir (Elazığ/Harput 1933-1989):

Tasavvufî bir çevrede yetişti. Türkiye’de tasavvuf alanında en çok eser tercüme eden müelliflerin başında gelmektedir; belli başlı tasavvuf klâsiklerinden bir kısmının tercümesi ona aittir.

Tercüme:

1. *Tuhfetü’s-Sefere / Bir Hediye*, İbn Arabî, Rahmet Yay., İstanbul, 1971, 125 s. Diğer basımı: Kitsan Yay., İstanbul, 1998?, 115 s. (Arapçadan: *Tuhfetü’s-Sefere ilâ Hazreti’l-Berere*).
2. *Şeceretü’l-Kevn / Üstün İnsan*, İbn Arabî, Rahmet Yay., İstanbul, 1968, 141 s. (2. bs., 1971, 143 s.); Bahar Yay., 5. bs., İstanbul, 1982, 128 s. (Arapçadan).
3. *Mir’âtü’l-İrfân / İrfân Aynası*, İbn Arabî, Rahmet Yay., İstanbul, 1969, 79 s. Diğer basım: Kamer Neşr., İstanbul, 1984, 79 s. (Arapçadan: *Risâletü’l-Ahadiyet*). Tercüme, Hâlidî-Ekberî mensubu Ahmed Ahmedî [?]’nin esere yazdığı 1337/1918 basımlı Arapça şerhi esas almamakla birlikte ondan istifade edilerek hazırlanmış ve şerhin adı olan Mir’âtü’l-İrfân, tercümeyle de ad olarak verilmiştir. Önsözde bu bilgileri veren Mütercim’in şerhi metne nasıl yansıttığını ise karşılaştırma yapmadan anlayabilmek mümkün görünmüyor.

Hakkında:

Yusuf Açıkel, “Mir’âtü’l-İrfân” Risalesinin Tanıtımı ve Değerlendirmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: V, ss. 195-200.

Sadeleştirme:

Lübbü’l-Lübb/Özün Özü, İsmâil Hakkî-i Bursevî [1652-1728], Kamer Neşr., 3. bs., İstanbul, 1995, 108 s. Diğer basımlar: Rahmet Yay., 2. bs., İstanbul, 1968, 63 s.; 3. bs., 1984?, 108 s. (Osmanlıcadan).

Eser, İbn Arabî’ye şerhtir.

ALGAN, Refik (Ankara, 1952):

Mütercim, öykü yazarı. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi mezunu.

Tercüme:

Endülü’s Sûfileri, İbn Arabî, İng.e çev.: J. Austin [?], Dharma Yay., İstanbul,

2002, 278 s. (İngilizceden: *Sufis of Andalusia*).

Eserin Arapça aslı *Rûhu'l-Kuds* adını taşır.

Değini: *Kılavuz*, Ocak 2005, 22/37.

ALPAY, Selâhaddin (Medîne, 1910):

Asker. Arapça'yı babası Hicaz Hattı kumandanlarından askerî mühendis Erzurumlu Osman Feyzî Bey [?]’in görevi dolayısıyla bulunduğu Şam’da Şeyh Hâmid et-Takî en-Nakşebendî [?]’den öğrendi. Cumhuriyet ilân edilince İstanbul’a geldi ve Üsküdar’a yerleşti. 1932’de Kuleli Askerî İdadisinden mezun oldu. 1934’te başladığı askerlik görevinden 1946’da ayrıldı. Hicaz’a yerleşti ve buradaki okullarda İslâm tarihi, astronomi ve topoğrafya dersleri verdi. Şu anda İstanbul’da yaşıyor.

Tercüme:

1. *Fütûhât-ı Mekkiyye*, İbn Arabî, Seda Yay., İstanbul, 1971?; Şakir Hoca Kitabevi Yay., İstanbul, 1977-1986, 430 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*).

Eksik bir tercümedir. Buna rağmen esere F. M. başlığı konularak bütünüyle tercüme olduğu izlenimi verilmiş.

Hakkında:

M. Mustafa Çakmaklıoğlu, “el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye”, *Tasavvuf*, Yıl: 4, Temmuz-Aralık 2003, sayı: 11, s. 407-444.

2. *Saatlerin Hazinesi / İlâhî Saatlerin Verdiği Haberler*, İbn Arabî, Er-Tu Matbaası, İstanbul, 1973, 280 s. Diğer basım: Çağ Basım Yay., İstanbul, 1986, 280 s. (Arapçadan: ?).

3. *Meleklerin Ruh Âleminden Madde Âlemine İnişi*, İbn Arabî, Hazırlayan: Mustafa Varlı [Hatay, 1941], Esmâ Yay., İstanbul, ts., 298+IV s. (Arapçadan: *Tenezzülü'l-Emlâk min Âlemi'l-Ervâh ve ilâ Âlemi'l-Eflâk*).

4. *Tasavvuf Yolu*, İbn Arabî, Divan Matbaası, İstanbul, 1973, 269 s. (Arapçadan: ?).

5. *Nefsin Terbiyesi*, İbn Arabî, Kırkambar Yay., İstanbul 2006, 156 s. (Arapçadan: ?).

ARDIÇ, Necdet (Tekirdağ, 15 Aralık 1938):

Uşşakî şeyhlerinden. Tekirdağ ilkokulu mezunu (1950). Behçet Toy Hocadan huruf, talim ve Arapça dersleri, Hazmi Tura ve M. Nusret Tura’dan tasavvuf

dersleri aldı.⁷

Çevrimyazı:

Gönülden Esintiler IV: Risale-i Lübbü'l-Lüb ve Sırru's-Sır / Özü'nün Özü ve Sırrın Sırrı, İsmâîl Hakkî-i BursEVî [1652-1728], Tekirdağ?, 1995?, 63 s. (Osmanlıcadan).

Eser, İbn Arabî'ye şerhtir.

ARSLANTÜRKOĞLU, Ahmet Faik (Trabzon/Çaykara/Taşören köyü, 1930):

Din adamı. Babası İbrahim Hoca, Cevahirzâde H. Ahmet Seçilmiş ve Mehmet Âşık Kutlu Hocalardan Kur'ân, tecvid, hâfızlık, kıraat ve tâlim dersleri aldı. Arapçayı Paçanlı Hacı İdris Efendi ve İstanbul'da Ermenekli Hacı Saffet Efendiden öğrenerek icazet aldı. Çeşitli il ve ilçelerde din görevlisi olarak bulundu.⁸

Tercüme:

Fütûhât-ı Mekkiyye'den Tavsiyeler, İbn Arabî, Yasin Yay., İstanbul, ts., 345 s. (Arapçadan).

ATAMAN, Atila (...):

Tercüme:

1. *İbn-i Arabî / Kibrît-i Ahmer'in Peşinde, Claude Addas [?], Gelenek Yay., İstanbul 2003, 375 s. (Fransızcadan: *İbn Arabi ou la Quête du*).*

Hakkında:

Sait Süzek, "Sislerin Ardındaki Silüete Elveda", *Kitap Haber*, Eylül-Ekim 2004, sayı: 22, s. 19.

Değini: *Rail Life*, Ocak/2004, sayı: 5, s. 59.

2. *Sahilsiz Bir Umman/Hakikat, Şeriat ve İbn Arabî, Michel Chodkiewicz [?], Gelenek Yay., 1. b. İstanbul, 2003, 167 s. (Fransızcadan: *Un Ocean Sans Rivoage: İbn Arabî, le Livre et la Loi*).*

---

7 <http://necdetardic.info/2.html>

8 Hüseyin Albayrak, "Arslantürk, Ahmet Faik", *Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi*, Vadi Yay., Ankara 2008, s. 71.

Hakkında:

Osman Toprak, "Oldukça Güzel", *Milli Gazete*, 29 Eylül 2003; Sait Süzek, *agm*.

AYAS, M. Rami (Gaziantep, 1931): Prof. Dr. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1957). Aynı Fakültede Din Sosyolojisi alanında öğretim üyeliği, İnönü Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi Şanlıurfa İlahiyat Fakültesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi'nde çeşitli görevlerde bulundu.⁹

Tercüme:

Muhyiddîn İbn ul-'Arabî'nin Menkabeleri, Ebü'l-Hasen Ali b. İbrâhîm el-Kârî el-Bağdâdî [h. VIII. yy.], Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara, 1972, 75 s. (Arapçadan: *ed-Dürrü's-Semîn fi Menâkibi's-Şeyh Muhyiddîn*; Abdulkadir Şener ile).

BALABAN, Mustafa Rahmi (1888-1953): İstanbul Dârümuallimîni mezunu. Arapça, Farsça, Fransızca ve İngilizceden tercümeleri vardır.¹⁰

Tercüme:

Fusûs Nakşı, İbn Arabî, Gayret Kitabevi Yay., İstanbul, 1947, 32 s. (Arapçadan: *Nakşü'l-Fusûs*).

Eser, *Fusûsu'l-Hikem*'in yine İbn Arabî tarafından yapılmış özetidir.

Vâridât (Şeyh Bedreddîn) ve *el-Munkiz* (Gazâlî) ile birlikte *Hakikat Yollarında* üst başlığıyla tek bir kapak altında yayınlanmış, kitaplar kendi içlerinde ayrı ayrı sayfalandırılmıştır. Aynı kapak altında Th. Flourney'in *William James'in Felsefesi* ve Mark Orel'in *Düşünceler* adlı eserlerinin tercümeleri de yer alır.

BALTACI, Halil (...):

Çevrimyazı:

İbn Arabî Müdafası, Ebü'l-Feth Muhammed b. Muzafferüddîn Şeyh Mekkî Efendi [?], Arapçadan Çev.: Ahmed Neylî Efendi [1673/74-1748], Gelenek Yay., İstanbul 2004, 191 s. (Osmanlıcadan: *el-Fazlu'l-Vehbî fi Tercemeti'l-Cânibi'l-Garbî*).

9 Sevgül Sönmez, "Bir Şiir Kıyası: Mehmet Rami Ayas", *Kitaplık*, Nisan 2007, sayı: 104, s. 8.

10 Geniş bilgi için bk. Mustafa Şahin – Semiha Kalyoncu Şahin, *Mustafa Rahmi Balaban: Hayatı, Eserleri, Mektupları ve Düşünceleri*, Berksav Yay., İzmir 1994.

Eserin Arapça aslının adı: el-Cânibü'l-Garbî fî Halli Müşkilâti Şeyh Muhyiddîn İbnü'l-Arabî'dir.

Değini: *Kitap Haber*, Haziran-Temmuz 2004, sayı: 21, s. 120.

BARDAKÇI Cemal (1889-6 Haziran 1981):

Mülkiye Mektebi mezunu (1909). Mülkî amirlik ve emekliliğinden sonra gazetecilik yaptı. *Babacan* adlı bir gazete ile *Tasavvuf* ve *Sohbet* adlı dergileri çıkardı.¹¹

Kısmî Sadeleştirme:

Şeyhü'l-Ekber Muhiddin İbni Arabî'nin Nefsini Bilen Rabbini Bilir Hadis-i Şerifini Şerheden Risâle-i Ehadiyesi, Çev.: Miralay Receb Ferdî [?], Akdem Yay., 2. b. (1. b.: 1948), Ankara, 1961, 36 s. (Osmanlıcadan).

Bardakçı'nın *Modern Fizik ve Tasavvuf Karşısında Ruh ve Ölüm* adlı eseriyle aynı karton kapak altında.

BİLGİNER, Mahmut Sadettin (1910-1983):

Son dönem Melâmî pirllerinden. 3. devre Melâmî piri Seyyid Muhammed Nûru'l-Arabî [1813-1893]'nin halifelerinden Hulûsî Maksûd Efendi [1851-1929]'nin oğlu. Kimya mühendisi.¹²

Sadeleştirme:

Ahadiyet Risâlesi ve Fütûhât-ı Mekkiyye'sinden Seçilmiş Tasavvufa Dair Bölümler / İnsan-ı Kâmil, Tasavvuf, Marifet ve Ahlâk Makamları ve Sırları, İbn Arabî, Sena Matbaası, İstanbul, 1983, 80 s. (Osmanlıcadan).

BURSALI, Uğur (...):

Tercüme:

İlm-i Cifir / Şerhi ve Havassı, İbn Arabî, Hazırlayan: Mustafa Varlı [1941-], Esmâ Yay., İstanbul, ts., 180+84 s. Arapça-Türkçe. (Arapçadan: ?).

---

11 Ali Galip Baltacıoğlu, "Ali Cemâl Bardakçı", *Atatürk Dönemi Valileri (29 Ekim 1923-10 Kasım 1938)*, Ocak Yay., Ankara 1998, s. 295.

12 Mustafa Tatcı, "Hayatı, Hattatı ve Mektuplarıyla Çağdaş Bir Melâmî: Mahmut Sadettin Bilginer", *Dergâh*, c. III, Temmuz 1992, sayı: 29, ss. 12-18.

ÇÖRÜŞ, Mehmet Şakir (1874-1958):

Eski Alay Müftülerinden.

Tercüme:

Tabir-nâme-i Muhiddin Arabî, İbn Arabî, Ahmet Kâmil ve Şeriki Matbaası, İstanbul 1931, 48 s. (Arapçadan:?).

DAĞ, Mehmet (Adıyaman, 1943): Prof. Dr. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ve Samsun 19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalıştı.

Tercüme:

Muhyiddin İbn-i Arabî'nin Tasavvuf Felsefesi, Ebu'l-Alâ Afîfî [1897-1966], Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara, 1975, 189 s. Diğer basım: *Muhyiddin Arabî'de Tasavvuf Felsefesi*, Kırkambar Yay., 2. bs., İstanbul, 1988, 253 s.. (Fransızcadan: *The Mystical Philosophy of Muhyiddin İbnü'l-Arabi*).

Hakkında:

Salih Akdemir, "A. E. Afîfî'nin "The Mystical Philosophy of Muhyid Din İbnü'l-Arabi" Adlı Eseri ve Tercümesi Üzerine", *İslâmî Araştırmalar*, c. II, Mayıs, 1988, sayı: 7, ss. 33-47; Mehmet Dağ, "Garip Bir Eleştiriye Yanıt", *İslâmî Araştırmalar*, c. II, Ağustos 1988, sayı: 8, ss. 71-80; Ergun Kocabıyık, "Tasavvuf Âlemi-nin Baş Tacidir İbn Arabî", *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, s. 4-5.

DAL, İ. E. (...):

Tercüme:

1. *Allah'ın Velileri ile Şeytanın Velileri Arasındaki Fark*, İbn-i Teymiyye [1263-1328], İhya Yay., İstanbul, 1985, 214 s. Diğer basım: Birleşik Yay., 3. bs., İstanbul, 1995, 202 s. (Arapçadan: *el-Furkân Beyne Evliyâi'r-Rahmân ve Evliyâi'ş-Şeytân*).

2. *Kulluk*, İbn-i Teymiyye, Kazdal Yay., İstanbul 1969, 136 s.; İhya Yay., 2. bs., İstanbul, 1985, 185 s. Diğer basım: Pınar Yay., İstanbul, 2002, 150 s. (Arapçadan:?).

Mütercim *Allah ile Kul Arasında Vasıta ve Kulluk* adını taşıyan ilk basımda Ab-

dullah Bid'adüşmanı müstearını kullanmıştır.

DEMİRCİ, Mehmet (Konya, 1942):

Prof. Dr. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1965). Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi anabilim dalı öğretim üyesi.

Tercüme:

Nurlar Hazinesi, İbn Arabî, İz Yay., İstanbul, 1990, 192 s. (Arapçadan: *Mişkâtü'l-Envâr* - Fransızcadan: *La Niche des Lumieres*).

Sunuştta Arapçası ve Fransızcaya tercümesinin karşılaştırılması sonucu hazırlandığı belirtiliyor.

Hakkında:

E. Onart, "Nurlar Hazinesi", *Yönelişler*, Ekim 1990, c. V, sayı: 51, s. 75.

Değini: *Kitap Dergisi*, Ekim-Kasım 1990, sayı: 44-45, s. 66; *İlim ve Sanat*, Ekim, c. V, 1990, sayı: 27, ss. 76-77.

DEMİRHAN, Ahmet (...):

Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji bölümü mezunu. Erasmus Üniversitesi'nde felsefe okudu.

Tercüme:

Yönelimler: Farabî, İbn Arabî ve Üstad Nur Ali İlahî Üzerine Yeni Perspektifler, James Winston Morris [?], İnsan Yay., İstanbul 2006, 147 s. (İng.den: *Orientalisms: Islamic Thought in a World Civilisation*).

DEMİRKAYA, Mehmet (Ankara, 1969):

ODTÜ Yabancı Diller Eğitimi/İngilizce Öğretmenliği bölümü mezunu (1993). Bilkent Üniversitesi İngilizce Okutmanı. İngilizceden 15 yıldır tercüme yapıyor.

Tercüme:

Hayal Âlemleri/İbn Arabî ve Dinlerin Çeşitliliği Meselesi, William C. Chittick [?], Kaknüs Yay., İstanbul, 1999, 223 s. (İng.den: *Imaginal Worlds: İbn Arabî and the Problem of Religious Diversity*).

Hakkında:

Ergun Kocabıyık, "Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabî", *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, ss. 4-5.

Değini: *Virgöl*, Mart 2000, sayı: 28, s. 4.

DEMİRLİ, Ekrem (Rize / İkişdere, 1969):

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1993). Marmara Üniversitesi SBE. Tasavvuf dalında YL. (1999) ve D. (2003) yaptı. İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi.¹³

Tercüme:

1. *Fusûsu'l-Hikem Okumaları İçin Anahtar*, Ebu'l-Alâ Afîfi [1897-1966], İz Yay., İstanbul, 2000, 512 s. (Arapçadan: *et-Ta'likât alâ Fusûsi'l-Hikem*).

Hakkında:

Ergun Kocabıyık, "Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabî", *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, ss. 4-5.

2. *İslâm Düşüncesi Üzerine Makaleler*, Afîfi, İz Yay., İstanbul, 2000, 378 s. (Ar-İng.den). Yazarın çeşitli makalelerinin derlenmiş hali.

3. *İbnü'l-Arabî Sözlüğü*, Suâd el-Hakîm [?], Kabcacı Yay., İstanbul 2005, 748 s. (Arapçadan: *el-Mu'cemü's-Sûfi / el-Hikmetü fi Hudûdi'l-Kelime*).

4. *Fütûhât-ı Mekkiyye I-V*, İbn Arabî, Litera Yay., İstanbul 2006-2007, 495+486+456+470+462 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye fi Ma'rifeti'l-Esrâri'l-Mâlikiyye*).

Değini: *Keşkül*, Bahar 2006, sayı: 8, s. 126.

5. *Allah Kimleri Sever?*, İbn Arabî, Hayy Kitap Yay., İstanbul 2006, 116 s. (Arapçadan?).

6. *Gerçek Varlık/Vahdet-i Vücûdun Müdafası*, Nablûsî, İz Yay., İstanbul, 2003, 360 s. (Arapçadan: *el-Vücûdu'l-Hak ve Hitâbu's-Sıdk*).

Değini: *Keşkül*, Ocak-Mart 2005, sayı: 3, s. 124.

7. *Allah Kimleri Sever?*, İbn Arabî, Hayykitap Yay., İstanbul 2006, 113 s. (Arapçadan: ?).

13 Türkiye Yazarlar Birliği 2006 Yılı "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları" Ödülü (Broşür), Ankara 2006, s. 14.

Tercüme - Şerh:

Fusûsu'l-Hikem, İbn Arabî, Kabalcı Yay., İstanbul 2006, 536 s. (Ar.,dan).

DERMAN, Münir (1910-1989):

Son dönem mutasavvıflarından. Fransa'da felsefe-psikoloji ve tıp tahsili, Mısır el-Ezher Üniversitesi'nde ilâhiyat tahsili gördü Bir süre Ankara Üniversitesi DTCF'nde felsefe dersleri verdi. Tasavvufta Buharalı Ömer İnan [?]'ın talebesidir.

Hazırlama:

Muhiddin-i Arabî Hazretlerinin Müslümanlara Nasihatları, İbn Arabî, Bizim Büro B.evi, Ankara, ts., 136 s. (Arapçadan: ?; Abdullah Toprak ile).

ELMALI, Hüseyin (Erzurum/Ovacık/Aşağı Canören Köyü, 1956):

Prof. Dr. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu (1980). Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belâgatı anabilim dalına öğretim görevlisi olarak atandı (1983). Atatürk Üniversitesi SBE.'nde doktorasını tamamladı. Aynı Üniversitede öğretim üyesi.

Tercüme:

Kibrît-i Ahmer / Fütûhât-ı Mekkiyye'den Seçmeler, Abdülvehhâb Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Zerka et-Tilmsânî eş-Şa'rânî [1493-1565], İzmir İlahiyat Vakfı Yay., İzmir 2006, XI+416 s. (Arapçadan: *el-Kibrîtü'l-Ahmer*; D. Sabit Ünal - Hasan Fehmi Kumanlıoğlu ile).

ERAYDIN, Selçuk (1937-1995):

İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1964). Aynı Enstitüde ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi anabilim dalında öğretim üyeliği yaptı.

Çevrimyazı:

Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi I-IV, İbn Arabî, Çev.-Şerh: A. Avni Konuk, I. c.: Dergâh Yay., İstanbul, 1987, LXIV+424+74 s., II-IV.ciltler: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yay., İstanbul 1989-1990, 1992, 422+118; 450+176; 448+226 s. (Osmanlıcadan; Mustafa Tahralı ile).

Hakkında:

İ. K., “Fusûsu’l-Hikem Tercüme ve Şerhi”, *Yedi İklim*, Yıl: I, Mayıs 1987, sayı: 3, ss. 39-40.

ERDOĞAN, Naim (...):

Tercüme:

Fütuhât-ı Mekki’den Altın Sahifeler, İbn Arabî, Baskıya Hazırlayan: Abdurrahman Pamuk [?], Pamuk Yay., İstanbul, ts., 480 s. (Arapçadan: *Âdâbu’l-Mürîd*).

FERAIZCİOĞLU, Abdullah Tâhâ (...):

Tercüme:

1. *Fütühât Deryasından Vasiyetler I*, İbn Arabî, Kit-San Yay., İstanbul, 1999, 328 s. (Arapçadan: *Kitâbü’l-Vasâyâ*).
2. *Mevâki’u’n-Nücûm / Yıldızların Mevkîi*, İbn Arabî, Kit-San Yay., İstanbul, 1999, 360 s. (Arapçadan).

GANI, İsmail (...):

Tercüme:

Şeytanın Hile ve Tuzakları, İbn Arabî, Motif Yay., İstanbul 2006, 32 s. (Arapçadan?).

GENCOSMAN, Mehmet Nuri (Elazığ/Ağın, 1897-1976):

Şair ve mütercim. Millî Eğitim Bakanlığı Şark-İslâm Klâsikleri dizisi mütercimlerinden. Edebiyat öğretmenliği yaptı. Sayıştay’dan emekli oldu.

Tercüme:

Fusûsu’l-Hikem, İbn Arabî, MEB Yay., 4. bs., İstanbul, 1990, 346 s. Diğer basımlar: İstanbul Kitabevi Yay., 5. bs., İstanbul, 1981, XVI+240 s.; Kırkambar Yay., İstanbul, 2003, 342 s. (Arapçadan).

Hakkında:

Cevat Yıldırım, “Bitmeyecek Öykü, Tasavvuf”, *Virgöl*, Mart 2000, sayı: 28, ss. 47-49; L[eyla] İ[pekçi], “Fususu’l-Hikem”, *Virgöl*, Aralık 2003, sayı: 68, s. 5; Na-

fiz Danışman, “Fususu’l-Hikem Kitabının Türkçe ve Fransızca Tercümeleleri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1957, c. VI, sayı: 1-4, ss. 157-158; Mustafa Aşkar, “Fusûsu’l-Hikem”, *TTL*, ss. 92-94; Ergun Kocabıyık, “Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabî”, *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, ss. 4-5.

GÜLEÇYÜZ, Mesut (Eskişehir, 10 Ocak 1954):

Yıldız Teknik Üniversitesi Makine bölümü mezunu (1978). Aynı bölümde YL Çalışması yaptı. Osmanlıcayı Diriliş dergisindeki çalışmaları esnasında Sezai Karakoç’tan öğrendi.

Çevrimyazı:

Tercüme-i Hâl ve Fezâil-i Şeyh-i Ekber Muhyiddîn-i Arabî, Bursalı Mehmed Tâhir [1861-1924], *Diriliş*, 25 Mayıs 1978 Perşembe, sayı: 56, s. 2; 8 Haziran 1978 Perşembe, sayı: 57, s. 2.; 26 Haziran 1978 Pazartesi, sayı: 58, s. 2; 13 Temmuz 1978 Perşembe, sayı: 59, s. 2; 3 Ağustos 1978 Perşembe, sayı: 60, ss. 2 ve 4; Aralık 1979, sayı: 63, ss. 49-52. (Osmanlıcadan).

HAFIZALİOĞLU, Tahir: Bk. SERATLI, Tahir Galip.

HÂLİD ZİYÂ (...):

Tercüme:

1. *Âdâb-ı Mürîd*, İbn Arabî, *Şemsü’ş-Şümûs içinde* Kitsan Yay., İstanbul, 1996, s. 277. (Arapçadan).
2. *Tasavvufî Bilgiler/Sezâî Hz.’nin Mektublarından Örnekler ve Muhyiddîn-i Arabî Hz.’lerinin Fahreddîn-i Râzî Hazretlerine Yazdıkları Mektub*, Sezâî-i Gülşenî [1669-1737] - İbn Arabî, *Şemsü’ş-Şümûs içinde*, Kitsan Yay., İstanbul, 1996, ss. 350-359. (Arapçadan).

İNCE, Vahdettin (...):

Tercüme:

1. *Mekârimü’l-Ahlâk / Üstün Ahlâk Risâlesi*, İbn Arabî, Kitsan Yay., İstanbul 2005?, 161 s. (Arapçadan: ?).
2. *Risâleler I-III*, İbn Arabî, Kitsan Yay., İstanbul 2005?, 333+324+389 s. (Arapçadan: *Resâilu İbni’l-‘Arabî*).

KANIK, Mahmut (Kırşehir/Toklumen, 1951):

Tercüme:

1. *İlâhî Aşk*, İbn Arabî, İnsan Yay., İstanbul, 1988, 221 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'nin 178. bölümü: *Fî Ma'rifeti Makâmi'l-Mahabbe*).

Hakkında:

M. Mustafa Çakmaklıoğlu, "el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye", *Tasavvuf*, Temmuz-Aralık 2003, Yıl: 4, sayı: 11, ss. 407-444; Nurullah Bilge, "İlâhî Aşk", *İnsan Yayınları Yayın Bülteni*, Şubat 1989, sayı: 2, s. 4; Ergun Kocabıyık, "Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabî", *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, ss. 4-5.

Değini: *Kitap Dergisi*, Şubat 1989, c. III, sayı: 24, ss. 40.

2. *Marifet ve Hikmet*, İbn Arabî, İz Yay., 2. bs., İstanbul, 1997, 240 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'nin 1., 2., ve 3. cüzleriyle 20., 166., 177. ve 420. bablarının ve 558. babın bir bölümü).

Değini: *Matbûat*, Eylül 1995, sayı: 16, s. 32.

3. *Hakikat ve Tefekkür*, İbn Arabî, Hece Yay., Ankara 2003, 157 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye* 560. bab ilk kısım, 164, 244, 245, 78, 79, 144, 262, 263, 192 ve 193. bablar).

Değini: *Kitap Haber*, Nisan-Mayıs 2003, sayı: 16, s. 99.

4. *Fenâ Risâlesi-Arzuların Tercümanı*, İbn Arabî, İz Yay., İstanbul, 1991, 197 s. (Arapçadan: *Kitâbü'l-Fenâ fî'l-Müşâhede-Tercümânü'l-Eşvâk*).

Hakkında:

Cevat Yıldırım, "Bitmeyecek Öykü, Tasavvuf", *Virgül*, Mart 2000, sayı: 28, ss. 47-49.

5. *Harflerin İlmî*, İbn Arabî, Asa Kitabevi Yay., İstanbul, 2000, 240 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*'nin 1., 2. ve 26. babları).

Çevrimyazı-Tercüme:

İbn Arabî'nin Menâkıbı, Mehmed Receb Hilmî Efendi İbnü'l-Fâzıl Ahmed Hamdî el-Kâdirî [?], Hece Yay., Ankara 2004, 80 s. (Osm.-Arapçadan: *Tercümetü Kitâbi'l-Burhânî'l-Ezher fî Menâkıbi's-Şeyhi'l-Ekber*).

Metin Osmanlıcadan çevrilmiş, sondaki *Fütûhât-ı Mekkiyye*'den yapılmış alıntı ise Arapçadan tercüme edilmiştir.

Değini: *Keşkül*, Ocak-Mart 2005, sayı: 3, s. 125.

Çevrimyazı-Sadeleştirme:

Vahdet-i Vücûd Meselesi, Mustafa Fevzî Efendi [1871-1924], Hece Yay., Ankara 2003, 248 s. (Osmanlıcadan: *Risâle-i Mir'âtü'ş-Şuhûd fî Mes'eleti Vahdeti'l-Vücûd*; Fatma Zehra Kavukçu ile).

Değini: *Kitap Haber*, Nisan-Mayıs 2003, sayı: 16, s. 99.

KARA, Mustafa (Rize/Güneyce, 1951):

Prof. Dr. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1974). Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü ve Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi.

Çevrimyazı:

İbn Arabî'de Varlık Düşüncesi, Ferid Kam [1864-1944] - M. Ali Aynî [1868-1945], İnsan Yay., İstanbul, 1998, 238 s. (Osmanlıcadan).

Hakkında:

Kadir Değer, "İnsan'dan Sonbahar Hediyeleri", *Kayıtlar*, Aralık 1991, c. II, sayı: 14, ss. 68-70.

Değini: *Cuma*, Yıl: II, 16-22 Ağustos 1991, sayı: 58, s. 42.

KUMANLIOĞLU, Hasan Fehmi (1949-):

Libya Üniversitesi Arap Dili ve İslâm Etüdüleri Fakültesi mezunu.

Tercüme:

Kibrît-i Ahmer / Fütûhât-ı Mekkiyye'den Seçmeler, Abdülvehhâb Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Zerka et-Tilmsânî eş-Şa'rânî [1493-1565], İzmir İlahiyat Vakfı Yay., İzmir 2006, XI+416 s. (Arapçadan: *el-Kibrîtü'l-Ahmer*; D. Sabit Ünal - Hüseyin Elmalı ile).

KURT, Ali Vasfi (İzmit, 1960):

İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1982). İzmit merkez vaizi.

Tercüme:

1. *Bir Sûfînin Portresi / Şeyh-i Ekber'in Kaleminden Zunnûn-ı Mısrî, İbn-i Arabî, Gelenek Yay., İstanbul 2005, 416 s. (Arapçadan: el-Keokebü'd-Dürrî fî Menâkibi Zi'n-Nûn-i'l-Mısrî).*

Arapça ve Fransızcasından karşılaştırmalı tercümedir.

Hakkında:

Kâmil Büyüker, "Seyahatte Saklı Sufi Hayat", *Yeni Şafak*, 1 Nisan 2005.

2. *Mutlak Birlik/Nefsini Bilen Rabbini Bilir*, Evhadüddîn Abdullah b. Mes'ûd Balyânî [ö. 1288], İnsan Yay., İstanbul, 2003, 224 s. (Arapçadan: *Kitâbu'l-Vahdeti'l-Mutlaka*).

Uzun yıllar İbn Arabî'ye ait sanılan bu eser Michel Chodkiewicz'in tespitlerine göre Balyânî'ye aittir.

KUTLUER, İlhan (Biga 1957):

Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümü mezunu (1984). 1985'ten itibaren Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi.

Çevrimyazı:

Nakş el-Fusûs Şerhi, İsmâîl Ankaravî [ö. 1631], Ribat Yay., İstanbul, 1981 (2. b.: Kitabevi Yay., İstanbul, 1995), 160 s. (Osmanlıcadan; *Zübdetü'l-Fuhûs fi Nakş el-Fusûs*).

Değini: *Kitap Dergisi*, Ağustos 1995, c. X, sayı: 69, s. 43; *Yönelişler*, Nisan 1981, Yıl: I, sayı: 1, s. 44.

M. CEMİL: Sezai Karakoç [1933-]'un kullandığı müstear isimlerden biri.

Sadeleştirme:

Genç Müslümana Öğütler / Âdâbü'l-Mürîd, İbn Arabî, Çev.: Muhtar [?], Bedir Yay., İstanbul, 1977, 45+52 s. Osmanlıca-Türkçe. (Osmanlıcadan: *Mâ Lâ Büdde minhu li'l-Mürîd*).

ÖZEMRE Ahmed Yüksel (Üsküdar, 1935):

Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik-Fizik bölümü (1954) ve Fransa Nükleer Bilimler Ve Teknoloji Millî Enstitüsü mezunu (1958). 1984'te emekli oluncaya değin İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Teorik Fizik Kürsüsü ve Matematiksel Fizik anabilim dalı başkanlıklarını yürüttü. TÜBİTAK bilim kurulu üyeliği yaptı.

Tercüme:

1. *İbn Arabî'nin Fusûs'undaki Anahtar-Kavramlar*, Toshihiko Izutsu [1914-1993], Kaknüs Yay., İstanbul, 1998, 400 s. (İng.den: *Sufism and Taoism: A Comparative Study of Key Philosophical Concepts*). Kısmî çeviri.

Hakkında:

Dücan Cündioğlu, "Ben Bu Hâletle Tenezzül mü Ederdim Şiire?", *Dergâh*, Eylül-Ekim 1999, c. X, sayı: 115-116, ss. 18-20; Ahmed Yüksel Özemre, "Dücan Cündioğlu'ya Açık Mektup", *Dergâh*, Kasım 1999, c. X, sayı: 117, ss. 14-15; Ahmet Yılmaz, "Hakikat Senfonisi", *KitapHaber*, 6 Kasım 1998, sayı: 14, s. 5; Numan Efkâr, "İbn Arabî'nin Fusûs'undaki Anahtar-Kavramlar", *Hece*, Ekim 1998, Yıl: 2, sayı: 22, ss. 72-73; Mehmet Necmettin Bardakçı, "İbn Arabî'ye Farklı Bir Yaklaşım Örneği", *Araştırmalar/İnsan Bilimleri Araştırmaları*, 1999, Yıl: I, sayı: 2, ss. 165-171.

Değini: *Özlenen Fark*, Eylül 1998, Yıl: III, sayı: 26, ss. 35-36.

2. *Tao-culuk'daki Anahtar Kavramlar/İbn Arabî ile Lao Tzû ve Çuang-Tzû'nun Mukayesesi*, Izutsu, Kaknüs Yay., İstanbul, 2001, 304 s. (İng.den: *A Comparative Study of The Key Philosophical Concepts in Sufism and Taoism/İbn Arabî and Lao-Tzû, Chang-Tzû*).

Hakkında:

Ergun Kocabıyık, "Gizemi Kitaplara Sorduk Ser Verip Sır Vermediler", *Akşam*, 28 Haziran 2002, sayı: 8, ss. 4-5.

ÖZTEKİN, Nezahat (İstanbul, 1941):

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi ve İstanbul YÖO mezunu (1965). Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi.

Çevrimyazı:

Tuhfetü'l-Uşşâk ve Turfetü'l-Müştâk, İbn Arabî, Şerh: Niyâzî-i Mısrî [1618-1694], Akademi Kitabevi Yay., İzmir 2006, 98 s. (Osmanlıcadan).

ÖZTÜRK, Abdülvehhâb (Gaziantep, 1940):

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1978). İslâm Hukuku alanında doktora yaptı (1983).

Tercüme:

1. *Kitâbü't-Tecelliyât ve Kitâbü'l-Yakîn*, İbn Arabî, Sultan Yay., İstanbul, 2002, 104 s. (Arapçadan).
2. *Ahadiyet, Tehzîbü'l-Ahlâk, Mev'iza-i Hasene Risâleleri*, İbn Arabî, Sultan Yay., İstanbul, 2006, 161 s. (Arapçadan).

ÖZZORLUOĞLU, Süleyman Tefvik (1860-1939):

Gazeteci, yazar. Özel dersler alarak yetişti ve Arapça, Fransızca, Farsça, İtalyanca öğrendi.

Sadeleştirme:

Muhiddin-i Arabî'nin Düş Tabir-nâmesi, İbn Arabî, Çev.: ?, Türkiye Matbaası, İstanbul 1933, 54 s. (Arapçadan: ?).

SERATLI, Tahir Galip (Konya, 1938-):

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu (1960). Kaymakamlık yaptı ve DPT'de çalıştı.¹⁴ Tahir Hafızlıoğlu müstearını da kullandı.

Sadeleştirme:

1. *Hazret-i Şeyhü'l-Ekber Muhyiddîn Arabî ve Beş Risalesi*, Pamuk Yay., İstanbul, ts., 328 s. (Osmanlıcadan: *Lübbü'l-Lübb, Âdâbü'l-Mürîd, Şeyh-i Ekber'i Niçin Seve- rim?*, *Tercüme-i Hâl-i Şeyh-i Ekber, Tuhfetü's-Sefere, Hilyetü'l-Abdâl, Vasiyyet*).

Bu eserlerden 3. sıradaki Mehmed Ali Aynî'nin, 4. sıradaki ise Bursalı Mehmed Tahir'indir.

2. *Vahdet-i Vücûd ve Tevhid Risaleleri*, Kaygusuz Abdal [XV. yy.], Şeyhî Süleyman Efendi [?], Şeyh Reslân-ı Dımuşkî [?], Muhammed Nûru'l-Arabî [1813-1887], Abdülmelik et-Tûsî ed-Deylemî [ö. 1193], Akşemseddîn Muhammed b. Hamza [1390-1459], Hacı Bayram-ı Velî, İbn-i Arabî [1165-1240], Furkan Kitaplığı Yay., İstanbul 2006, 288 s. (Osmanlıcadan: *Budalanâme, Hülâsatü'l-Esrâr, İhsânü'r-Rahmân, Rehber-i Salât, Rehnümâ-yı Ma'rifet, Makâmât-ı Evliyâ*).

Kapakta: *Vahdet-i Vücud ve Tevhid Hakkında 7 Eskimez Risale*.

3. *Vahdet Aynasında / Osmanlı Tasavvuf Metinlerinden Seçmeler I: Birinci Kitap*:

14 Mücellidoğlu Ali Çankaya, "Tâhir Gaalib (Harmancı) Ser'atlı", *Son Asır Türk Tarihinin Önemli Olayları ile Birlikte Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler: Mülkiye Şeref Kitabı*, Mars Matbaası, Ankara 1969-1970, c. VI, s. 4042-4043.

Risâle-i Mir'âtü's-Şuhûd fî Mes'eleti Vahdeti'l-Vücûd, Mustafa Fevzi Efendi [1871-1924], İnsan Yay., İstanbul 2001, s. 11-101 (Osmanlıcadan).

Eserde Bolulu Himmet Dede [?], 'nin *Âdâb-ı Hurde-i Tarikat*, Kırmı Selîm Divâne [ö. 1757]'nin *Miftâhu Müşkilâti'l-Ârifin* adlı eserleri de yer almaktadır.

SERİN, Rahmi (Dimorta, 1932): Emekli Müftü Üniversitesi¹⁵

Tercüme:

Rüyâ Tabirleri, İbn Arabî, Baskıya haz.: Abdurrahman Pamuk [?], Pamuk Yay., İstanbul, 2001; 2. b.: 2002, 318 s. (Osmanlıcadan: ?).

SEVİM, Seyfullah (Kırşehir / Dedeli Köyü, 1959):

Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1983). Yüksek Lisans (1986) ve öğretmenlik (1986-88) yaptı. Aynı Fakülteye Tasavvuf asistanı olarak girdi. Bu dalda Doktora öğrenimini tamamladı (1995). Halen Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Tasavvuf öğretim görevlisi.

Tercüme:

Mu'cemu (Kitâbu) Istilahâtî's-Sûfiyye, İbn Arabî, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yay., Ankara, 1997, 69+93 s. (Arapçadan).

ŞENER, Abdulkadir (Devecipınar/Boğazlıyan 1933):

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunu (1966). Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1967) ve Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1985) öğretim üyesi olarak çalıştı.

Tercüme:

Muhyiddîn İbn ul-'Arabî'nin Menkabeleri, Ebü'l-Hasen Ali b. İbrâhîm el-Kârî el-Bağdâdî [h. VIII. yy.], Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara, 1972, 75 s. (Farsçadan: *ed-Dürri's-Semîn fî Menâkibi's-Şeyh Muhyiddîn*; M. Rami Ayas ile).

TAHRALI, Mustafa (Konya, 1943)

Prof. Dr. AÜ İlahiyat Fakültesi mezunu (1966). Marmara Üniversitesi İlahiyat

15 www.balikesirmuftulugu.gov.tr

Fakültesi Tasavvuf Tarihi anabilim dalı öğretim üyesi.

Çevrimyazı:

1. *Tedbîrât-ı İlâhiyye Tercüme ve Şerhi*, İbn Arabî, Çev.-Şerh: Ahmed Avni Konuk [1871-1938], İz Yay., İstanbul, 1992, 574 s. (Osmanlıcadan: *et-Tedbîrâtü'l-İlâhiyye fî Islâhi Memleketi'l-İnsâniyye Tercüme ve Şerhi*).

Hakkında:

İlhan Kutluer, "Doç. Dr. Mustafa Tahralı ile Tedbîrât-ı İlâhiyye ve Şerhi Üzerine", *İzlenim*, Şubat 1995, Yıl: II, sayı: 18, ss. 72-73; Ergun Kocabıyık, "Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabî", *Akşam-lık*, 18 Ekim 2002, sayı: 24, ss. 4-5.

2. *Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi I-IV*, İbn Arabî, Çev.-Şerh: A. Avni Konuk, I. c.: Dergâh Yay., İstanbul, 1987, LXIV+424+74 s., II-IV.ciltler: Marmara Üniversitesi İlâhiyat Vakfı Yay., İstanbul 1989-1990, 1992, 422+118; 450+176; 448+226 s. (Osmanlıcadan; Selçuk Eraydın ile).

Hakkında:

İ. K., "Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi", *Yedi İklim*, Mayıs 1987, Yıl: I, sayı: 3, ss. 39-40.

TANIK, İbrahim Aşkî (1874-1977):

Mekteb-i Bahriye-i Şâhâne (Deniz Harp Okulu) Makine bölümü mezunu. Emekli oluncaya kadar (1977) bu okulda matematik ve edebiyat öğretmenliği yaptı.

Tercüme:

Tasavvuf, İbn Arabî, Türkiye Ticaret Matbaası, İstanbul, 1955, 75 s. (Arapçadan: *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye'nin Marifet ve başka birkaç bölümünün tercümesi*).

TATLI, Bekir (İstanbul / Üsküdar, 1973):

Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu (1996). Çukurova Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde Hadis anabilim dalında araştırma görevlisi.

Çevrimyazı:

Er-Risâle fî Temessüli Cibrîl, Abdullâh-ı Bosnevî [ö. 1644], *Tasavvuf*, Yıl: VI, Temmuz-Aralık 2005, sayı: 15, ss. 303-309 (Osmanlıcadan).

Bk. Tatlı, “*Fusûsu'l-Hikem Şârihi Abdullah-ı Bosnevî'ye* (ö. 1054/1644) Ait Bir Risâle: Er-Risâle fî Temessüli Cibrîl”, *Tasavvuf*, Temmuz-Aralık 2005, Yıl: VI, sayı: 15, ss. 303-309.

TOPRAK, Abdullah (...):

Mutasavvıf. Seydişehirli Nakşebendî-Şâbânî şeyhlerinden Abdullah Efendi [?]'nin halifesi Şeyh Sadık Efendi [?]'nin oğlu. Eskişehir müftülüğü yaptı.

Tercüme:

Muhiddin-i Arabî Hazretlerinin Müslümanlara Nasihatları, İbn Arabî, Önder Matbaası, Ankara 1978, 87 s. Diğer basım: Bizim Büro Basımevi, Ankara, ts., 136 s. (Arapçadan: ?; Münir Derman ile).

Derman'ın takdiminden anlaşıldığına göre eseri A. Toprak tercüme etmiş ve “tashih ve tebyiz için” kendisine göndermiştir. Dolayısıyla Derman'ın esere katkısı mütercim olarak olmaktan çok tercüme kontrol ve düzeltme ile sınırlı gözüküyor.

ULUÇ, Tahir (Adana/Ceyhan, 13 Mayıs 1977):

Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Felsefesi / Felsefe ve Din Bilimleri anabilim dalı araştırma görevlisi.

Tercüme-Derleme:

İbn Arabî Anısına [Makaleler], İbrahim Medkûr [?] - Ebu'l-Alâ Afîfî [1897-1966] - Muhammed Mustafa Hilmi [?] - Zeki Necib Mahmûd [ö. 1993] - W. Montgomery Watt [?] - Tevfik et-Tavîl [?] - Seyyid Hüseyin Nasr [1933-], İnsan Yay., İstanbul, 2002, 179 s. (İng.den).

Değini: *Gerçek Hayat*, 31 Ocak 2003, Yıl: III, sayı: 119, s. 33; *Zaman*, 5 Şubat 2003 Çarşamba, s. 17.

UYSAL, Muammer (...):

Sadeleştirme:

Rüya Tabirleri Ansiklopedisi, Abdülganî en-Nâblûsî [1640-1731], Muhammed İbn-i Sîrîn [653-729], Seyyid Süleyman el-Hüseynî [?], Muhyiddîn İbn-i Arabî [1165-1240], Kervan Yay., 3. bs., Konya 2004, 703 s. (Osmanlıcadan: *Ta'tîrû'l-Enâm fî Ta'bîri'l-Menâm - Tercüme-i Ta'bîrnâme-i İbn-i Sîrîn - Kenzü'l-Menâm* -

Tercüme-i Ta'bir-i Rü'yâ).

ÜNAL, Ali (Uşak/Eşme/Dereköy,1955):

Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümü mezunu (1977). İngilizce, Arapça ve Farsça biliyor.

Tercüme:

Üç Müslüman Bilge, Seyyid Hüseyin Nasr [1933-], İstanbul, 1985, 184 s. (İng.den: *Three Muslim Sages*).

Eserde söz edilen üç bilgeden biri İbn Arabî'dir.

ÜNAL, Harun (Konya/Kulu/Bozan köyü, 1947):

Hafızlığını tamamlayıp medrese eğitimi aldı. İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1974).

Tercüme:

Vahdet-i Vücûd Risâlesi, Sa'deddîn Mes'ûd b. Ömer et-Teftâzânî [1322-1390], Tevhid Yay., İstanbul 1997; 2. b. : 1998, 54 s. (Arapçadan: *Fâzihatü'l-Mülhidîn*).

ÜNAL, D. Sabit (1901-1984):

İstiklâl Harbi gazilerinden. Adana Muallim Mektebini bitirdikten sonra öğretmenlik yaptı. Mısır, Hicaz, Suriye, Kuveyt ve Irak'a ilmî seyahatlerde bulundu. Arapça ve dinî ilimleri kendi gayretleriyle öğrendi. Gazalî'den tercümeleriyle tanındı.

Tercüme:

Kibrît-i Ahmer / Fütûhât-ı Mekkiyye'den Seçmeler, Abdülvehhâb Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali b. Ahmed b. Muhammed b. Zerka et-Tilmsânî eş-Şa'rânî [1493-1565], İzmir İlâhiyat Vakfı Yay., İzmir 2006, XI+416 s. (Arapçadan: *el-Kibrîtü'l-Ahmer*; Hasan Fehmi Kumanlıoğlu - Hüseyin Elmalı ile).

VARLI, H. Mustafa (Hatay, 1941): YİE mezunu.

Sadeleştirme:

Muhyiddîn-i Arabî ve Tuhfetü'l-Mülk'ten Eski Metin İle İslâmî Rüyâ ve Rüyâ

Tabiri, İbn Arabî, Osmanlıcaya Çev.: ?, Esmâ Yay., İstanbul, ts., 568 s. (Osmanlıcadan:?).

YANANLI, Hüseyin Rahmi (Gaziantep / Kilis / Yavuzlu, 1930-):

Adana Erkek Lisesi mezunu (1949). Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. Bazı sadeleştirmelerinde "M. Rahmi" takma adını kullandı.

Sadeleştirme:

Şeyh-i Ekber'i Niçin Severim, Mehmed Ali Aynî [1869-1945], Bedir y.evi, İstanbul, 1995, 96 s. (Osmanlıcadan).

YILDIRIM, Ayhan (Malatya, 1972):

Selçuk Üniversitesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Urdu Dili ve Edebiyatı bölümü mezunu (2000). Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf bilim dalında YL yaptı.

Sadeleştirme:

Nakş-e'l-Füsûs Şerhi/Gerçeklerin Özü, İsmâîl-i Ankaravî [ö. 1631], Ataç Yay., İstanbul 2005, 191 s. (Osmanlıcadan).

YULUĞ, Melih (...):

Emekli Kaymakam. Eski İstanbul vali ve şehreminlerinden Ali Haydar Yuluğ'un oğlu. Tercümelerinin bazı baskılarında Abdullah Kâdirî ismini kullandı.

Sadeleştirme-Şerh:

Âdâb-ı Mürîd, İbn Arabî, *Büyük Evliyâlar ve Menâkıbı* içinde, Çev.: ?, Gavs Yay., İstanbul, 1980, s. 317-333. (Osmanlıcadan).

Mütrecimi belli olmayan:

Şeytanın Hileleri / Şeceretü'l-Kevn, İbn Arabî, Şelâle Yay., İstanbul, ts., 32 s.; Hidayet Yay., İstanbul, ts., 32 s.; Tekin Kitabevi Yay., Konya, 1984, 32 s. (Arapçadan).

Kaynakça

- Albayrak, Hüseyin, *Trabzonlu Meşhurlar Ansiklopedisi*, Vadi Yay., Ankara 2007.
- Aşkar, Mustafa, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, KB. Yay., Ankara 2001.
- Baltacıoğlu, Ali Galip, Atatürk Dönemi Valileri (29 Ekim 1923-10 Kasım 1938), Ocak Yay., Ankara 1998.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Terceme-i Hâl ve Fezâil-i Şeyh-i Ekber Muhyiddîn Arabî*, Çev. Mesut Güleçyüz, *Diriliş*, 25 Mayıs 1978 Perşembe, sayı: 56, s. 2; 8 Haziran 1978 Perşembe, sayı: 57, s. 2.; 26 Haziran 1978 Pazartesi, sayı: 58, s. 2; 13 Temmuz 1978 Perşembe, sayı: 59, s. 2; 3 Ağustos 1978 Perşembe, sayı: 60, ss. 2 ve 4; Aralık 1979, sayı: 63, ss. 49-52.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa, "Klâsiklerimiz X: el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye", *Tasavvuf*, Temmuz-Aralık 2003, Yıl: IV, sayı: 11, s. 427.
- Çankaya, Mücellidoğlu Ali, *Son Asır Türk Tarihinin Önemli Olayları ile Birlikte Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler: Mülkiye Şeref Kitabı*, Mars Matbaası, Ankara 1969-1970, c. VI.
- Eski Harfli Türkçe Basma Eserler Bibliyografyası (Arap, Ermeni ve Yunan Alfabeleriyle) 1584-1986, Millî Kütüphane yayını CD.
- <http://necdetardic.info/2.html>
- Günaydın, Yusuf Turan, "Bir Tasavvuf Mütercimi: Abdulkadir Akçiçek", *Dergâh*, Mayıs 2007, c. XVIII, sayı: 207, ss. 21-22.
- Kılıç, M. Erol, "İbnü'l-Arabî, Muhyiddin", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1999, c. XX, s. 514.
- Kurt, Ali Vasfi, "Giriş", *Balyânî, Mutlak Birlik*, haz.: Ali Vasfi Kurt, İnsan Yay., İstanbul 2003, ss. 13-100.
- Osman Yahya, *Müellefâtü İbn Arabî*, Kahire 1992.
- Sönmez, Sevgül, "Bir Şiir Kıyısı: Mehmet Rami Ayas", *Kitap-lık*, Nisan 2007, sayı: 104, s. 8.
- Storey, C. A., "Teftâzânî", *İslâm Ansiklopedisi*, MEB. Yay., İstanbul 1979, c. XII/1, s. 120.
- Şahin, Mustafa - Semiha Kalyoncu Şahin, *Mustafa Rahmi Balaban: Hayatı, Eserleri, Mektupları ve Düşünceleri*, Berksav Yay., İzmir 1994.
- Tatçı, Mustafa, "Hayatı, Hatıratı ve Mektuplarıyla Çağdaş Bir Melâmî: Mahmut Sadettin Bilginer", *Dergâh*, Temmuz 1992, c. III, sayı: 29, ss. 12-18.
- Türkiye Yazarlar Birliği 2006 Yılı "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları" Ödülü (Broşür), Ankara 2006.
- www.balikesirmuftulugu.gov.tr